

CHCEŠ BÝT ZDRÁV / ZDRÁVA?

25.6.2023, Kamil Vystavěl

Jan 5,1-18: Potom byly židovské svátky a Ježíš se vydal do Jeruzaléma. V Jeruzalémě je u Ovčí brány rybník, hebrejsky zvaný Bethesda, a u něho pět sloupořadí. V nich lehávalo množství nemocných, slepých, chromých a ochrnutých čekajících na pohyb vody. Byl tam i jeden člověk, nemocný již třicet osm let. Když Ježíš spatřil, jak tam leží, a poznal, že je už dlouho nemocen, řekl mu: "Chceš být zdrav?" Nemocný mu odpověděl: "Pane, nemám nikoho, kdo by mě odnesl do rybníka, jakmile se voda rozvíří. Než se tam sám dostanu, jiný mě předejde." Ježíš mu řekl: "Vstaň, vezmi lože své a chod!" A hned byl ten člověk uzdraven; vzal své lože a chodil. Toho dne však byla sobota. Židé řekli tomu uzdravenému: "Je sobota, a proto nesmíš nosit lože." Odpověděl jim: "Ten, který mě uzdravil, mi řekl: Vezmi své lože a chod!" Zeptali se ho: "Kdo byl ten člověk, který ti řekl: Vezmi je a chod?" Ale uzdravený nevěděl, kdo to je, neboť Ježíš se mu ztratil v zástupu, který tam byl. Později vyhledal Ježíš toho člověka v chrámě a řekl mu: "Hle, jsi zdrav. Už nehřeš, aby tě nepotkalo něco horšího!" Ten člověk šel a oznámil Židům, že je to Ježíš, kdo ho uzdravil. A proto Židé začali Ježíš pronásledovat, že takové věci dělal v sobotu. On však jim odpověděl: "Můj Otec pracuje bez přestání, proto i já pracuji." To bylo příčinou, že Židé ještě více usilovali Ježíše zabít, protože nejen znesvěcoval sobotu, ale dokonce nazýval Boha svým vlastním Otcem, a tak se mu stavěl na roveň.

Úvod

Ježíš u vodní nádrže. Jak příjemné místo k pobytu v parných letních dnech. Archeologové kopali a kopali, jestli by náhodou nějaký ten rybník u jedné z jeruzalémských bran nenašli. A ejhle, našli! Z objevů se zdá, že král Herodes Veliký někdy v době před narozením Krista vybudoval dvě nádrže, které kdysi zachycovaly dešťovou vodu. Ovšem nebyl to chovný rybník, voda v nádržích sloužila jiným účelům. O nějakých 150 – 200 let později se na témže místě prokazatelně děly léčebné rituály. Je tedy dost dobře možné, že už v době Ježíšově měla kolonáda a vodní nádrž charakter léčebny.¹

Přezdívka či místní název Bethesda by tomu dobře odpovídalo. Toto slovo v hebrejštině znamená Dům milosrdenství. V Prostějově bývala nemocnice řádu Milosrdných bratří, v Letovicích nemocnice s tím názvem je doposud a našli byste v ní mj. léčebnu dlouhodobě nemocných. A ono to docela koresponduje s tím biblickým vyprávěním. Bethesda byla taková jeruzalémská starověká LDNka.

Chceš být zdrav?

... bylo tam pět sloupořadí a v nich lehávalo množství nemocných, slepých, chromých a ochrnutých čekajících na pohyb vody. Byl tam i jeden člověk, nemocný již třicet osm let. Když Ježíš spatřil, jak tam leží, a poznal, že je už dlouho nemocen, řekl mu: "Chceš být zdrav?" (J 5,2-6)

Nedočteme se pořádně, v čem spočívala diagnóza tohoto muže. Víme však, že měl problémy se pohybovat a že se to s ním táhlo léta letoucí, neskutečně dlouho, dozajista větší část jeho života – celých 38 let. Jak to Ježíš rozpoznal, že je nemocný obtížen tak ukrutně dlouho? Možná to bylo na pohled zjevné. A právě tohoto člověka si Ježíš vybral a oslovil. Tohoto a žádného jiného. Proč? A k tomu ještě položil tu prazvláštní otázku: *Chceš být zdrav?* Kdo by nechtěl být zdrav? Nicméně, zastavme se u té otázky – myslím, že je docela aktuální a může si ji upřímně položit kterýkoli člověk.

Chci být zdrav? Anebo nechci? Co můžu pro zdraví udělat? Jsem připraven / připravena nést odpovědnost za své zdraví? Je to vlastně docela složité tázání. Ledasjaké potíže si lidé sami přivodí. Možná proto, že na takové otázky nám nezbyvá čas? Jak je ta dnešní doba plná možností, tak se nabízí také jedna docela absurdní: máme poměrně lákavou možnost na své zdraví nedbat a existuje celá řada dosti příjemným způsobů, jak si zdraví podlamovat. Nevím, jak moc si mezi zdravím a nemocí lidé mohli vybírat dříve, ale zdá se mi, že v současnosti se mezi zdravým a nezdravým způsobem života rozhodujeme každodenně.

Nemám člověka, který by mě poponesl

Chceš být zdrav? Tázal se Ježíš. A dostal odpověď: *Pane, nemám člověka, který by mě odnesl do rybníka, jakmile se voda rozvíří. Než se tam sám dostanu, jiný mě předejde.* Někdo chce být zdrav a sám sebe unese. Ale v tomto případě se věci mají jinak, nemocný sám sebe neunes. Pomoc je sice na dosah, cesta ke zdraví tu patrně byla a je, ale ten nešťastník nezvládne po ní samostatně jít, potřebuje člověka, který jej poponesl a ten schází. Bethesda – dům milosrdenství – má jednu potíž,

1 Viz Roskovec, J.: Evangelium podle Jana. Praha 2020, s. 227-8.

také v tomto domě se soutěží a závodí o to, kdo bude první, kdo dnes bude rychlejší, kdo vyhraje nad ostatními. Nerovný a nesmyslný souboj o zdraví, o pomoc, o milosrdenství. Jestli někam nepatří soutěžení a závody, tak je to nemocnice. Ačkoli i na jiných místech se závodění může stát velice nezdravým, ba přímo jedovatým počinem. Boží milost, lidská pomocná ruka, anebo rodičovské objetí se nikdy nesmí stát odměnou pro vítěze závodu, zatímco ostatní by zůstali bez odměny. Objetí, pomocnou ruku a Boží milost potřebuje každý.

Příběh pak pokračuje. Chybějící věrný společník, beznadějná nehybnost, pokaždé prohraný závod, to vše je překlenuto mocným a uzdravujícím slovem: *Vstaň, vezmi lože své a chod!* A hned byl ten člověk uzdraven; vzal své lože a chodil. Jako když na začátku Bible Hospodin vytvářel svět: Budiž světlo – a bylo světlo. Vstaň a chod – vstal a chodil. Ježíš vyhledal uprostřed jeruzalémské LDNky tohoto muže a právě jemu přinesl slovo uzdravení.

Sobota a nošení lůžka

Byla sice sobota, posvátný den klidu pro celý Izrael, ale přece i v sobotu Hospodin pracuje a tvoří a uděluje dar zdraví. A proto v sobotu Syn Boží pracoval a daroval uzdravení. Ježíš řekl: *vezmi své lůžko a chod.* Desítky let zde byla neúnosná nemoc a teď je pryč! Není snad nošení slamníku, který tak dlouho sloužil nemohoucímu, něco jako bohoslužba a oslava Božího milosrdenství? Není snad tato práce ve skutečnosti odpočínutím od přetěžkého břemene?

Jenže někteří lidé viděli něco jiného než bohoslužbu a oslavu Hospodina. Neviděli ani odpočínutí od zlého postižení. Co tedy viděli? Viděli jednoznačný přestupek jednoznačného přikázání z Desatera. *Je sobota, proto nesmíš nosit lůžko. Odpověděl jim: "Ten, který mě uzdravil, mi řekl: Vezmi své lože a chod!" Zeptali se ho: "Kdo byl ten člověk, který ti řekl: Vezmi je a chod?"* Někdo tě ponoukl k tomu, abys přestoupil Boží příkaz? Kdopak tě záměrně svádí z cesty života? To viděli a toho se zhrozili lidé kolem uzdraveného.

A zhrozili se správně. Také Ježíš učil a říkal: Běda tomu, kdo odvádí od dobré cesty a posílá lidi do záhuby. Běda světu, že svádí k hříchu – běda všem závislost vzbuzujícím přístrojům, běda všem reklamním strategiím, které lákají lidi pryč od Božích cest k marnosti. Jestliže tě tvůj mobil či televize svádí k hříchu, zahod je. Lépe je pro tebe, vejdeš-li do života bez mobilu a televize, než abys šel i se svými přístroji do pekla.

Židé zdánlivě viděli správně, a přece jim něco podstatného unikalo. Boží dotek uzdravení na ně dojem neudělal. Kdyby k němu nedošlo, kdyby nemohoucí dál bezmocně ležel u vody, patrně by z hlediska oněch lidí vše zůstalo v pořádku, protože nikdo by nenosil v sobotu slamník. A to je velmi smutné. Tuto podivnou schopnost měli tehdy a máme ji i my, že dobrý Boží dar dokážeme překroutit a pokazit. Také zbožní, dobří a zásadoví lidé, kteří si váží desatera, to někdy dovedou a Boží dotek nepřijmou. Nemá to Pán s námi jednoduché, nesnadno mezi lidmi prosazuje své věci. Hospodin se občas dočká odporu dokonce ve vlastním domě a mezi lidmi, kteří jej ctí. Kéž bychom dokázali jeho činy lépe rozpoznávat a nebránit jim, nestavět se do cesty Božímu Duchu, který uzdravuje a vysvobozuje.

Už nehřeš

A ještě to není všechno. *Chceš být zdrav?* Tak zněla první slova k nemocnému. Poslední Kristovo slovo bylo dost podobné, jen otazník vystřídá oznámení či prohlášení: *Podívej, jsi zdrav.* Zde by mohla být tečka a konec. Konec dobrý, všechno dobré, všechno je v pořádku. Dočkal ses a jsi zdrav. Některé jiné příběhy se oznámením o záchraně uzavírají. V tomto případě však je přidán důležitý dodatek: *Už nehřeš, aby tě nepotkalo něco horšího.* Boží dary nejsou tečkou, ani koncem. Zdraví a vitalita jsou úžasné a nádherné, ale nejsou cílem. Cílem je už nehřešit. Máme za sebou ledacos – někdo i dlouholeté postižení, či nemoci, někdo všelijaké karamboly, nebo brouzdání smrdutým blátem. A z mnohých potíží jsme byli vytaženi. Dostali jsme novou sílu, abychom přestali hřešit, sílu, abychom se naučili mířit přesněji na cíl. Dostáváme novou sílu, abychom chápali rizika, která kolkolem číhají a abychom snad vlastním přičiněním nedošli k ještě daleko horším věcem. *Podívej, jsi zdravá, jsi zdrav, už nehřeš.* Zkusme to říci pozitivně: cílem je darované schopnosti a zdraví pod Božím vedením uplatnit, obrátit v užitek, v trvalé a dobré dílo.

Hospodine, uť nás vidět Tvé veliké dary a vážit si jich. Pomoz nám strefit se do cíle, do těch těsných dveří k životu věčnému.